

Шарабидин кызы А.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ФОНДДОРДУН ТҮРЛӨРҮ ЖАНА АЛАРДЫН ИШМЕРДҮҮЛҮК ИШ-АРАКЕТТЕРИ

Шарабидин кызы А.

В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ФОНДОВ И ИХ ВИДЫ

A.k. Sharabidin

ENTREPRENEURIAL ACTIVITY OF INVESTMENT FUNDS AND THEIR TYPES

УДК: 330.567.2

Макалада инвестициялык фонддордун түрлөрү, алардын укуктук абалдары жана иш-аракеттери жөнүндө маалыматтар каралган.

Негизги сөздөр: инвестиция, мамлекет, инвестор, инвестициялык фонд, баалуу кагаз.

В статье рассматриваются понятие и виды инвестиционных фондов и их правовое положение в действий.

Ключевые слова: инвестиции, государство, инвестор, инвестиционный фонд, ценных бумаг.

The article discusses the concept and types of investment funds and their legal status in action.

Key words: investment, government, investor, investment fund securities

Заман талабына ылайык учурда инвестициялык ишкердүүлүк бир топко көбөйдү десек болот. Анткени, инвестициялык ишкердүүлүктүн натыйжасында көптөгөн иш-аракеттер иш жүзүнө ашырылды. Мисал айтып өтсөк, бир топ автоунаалар үчүн жолдор оңдоп, түзөөдөн өткөрүлдү, көп кабаттуу үйлөр курулуп, керектөөгө берилип жатат. Инвестициялык фонд дегенибиз өзүнүн инвестициялык активдерин чыгаруу жана көпчүлүктүн алдына жайгаштыруу аркылуу акча каражаттарын тартуу жана тартылган акча каражаттарын кийин баалуу кагаздарга диверсификациялуу инвестициялоо үчүн түзүлүүчү жамааттык инвестициялоо түрлөрү инвестициялык фонддор болуп саналат.

Кыргыз Республикасында инвестициялык фонд катары акционердик инвестициялык фонддор жана үлүштүк инвестициялык фонддор иштешет.

Акционердик инвестициялык фонддор Кыргыз Республикасынын «инвестициялык фонддор жөнүндө» мыйзамына жана башка ченемдик укуктук актыларына ылайык аныкталган инвестициялык фонддун ишинен айырмаланган башка ишти жүргүзүүгө, ошондой эле өз иш-аракетинин түрүн өзгөртүүгө укугу жок.

Инвестициялык **пайларды** көпчүлүккө сунуштоо жолу менен башкаруучу компания тарабынан ишенимдүү башкарууга берилген кардарлардан алынган инвестициялык активдеринен, ошондой эле ишенимдүү башкаруу процессинде башкаруучу компания тарабынан алынган мүлктөн турган,

юридикалык жакты түзбөстөн обочолонгон мүлктүн комплекси инвестициялык **пайлык** фонд деп табылат.

Инвестициялык активдердин курамы жана түзүмү Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат.

Инвестициялык фонддун иши – өзүнүн баалуу кагаздарын чыгаруу жана көпчүлүктүн алдына жайгаштыруу жана тартылган каражаттарды баалуу кагаздар менен башка инвестициялык активдерге андан ары диверсификациялап, инвестиция кылуу аркылуу акча каражаттарын тартуу боюнча иш.

Акционердик инвестициялык фонддорго токтоло кетсек.

Акционердик инвестициялык фонддор төмөнкүлөргө бөлүнөт:

- акционерлердин талабы боюнча өзү эмиссиялаган акцияларды сатып алууга милдеттүү инвестициялык фонддор;

- интервалдык инвестициялык фонддор, алардын акциялары алардын ээлерине мурдатан макулдашылган мөөнөттө, бирок жылына бир жолудан кем эмес алардын наркын төлөп берүүнү эмитенттен талап кылуу укугун берет;

- акционерлердин талабы боюнча өзү эмиссиялаган акцияларды сатып алууга милдеттүү эмес инвестициялык фонддор.

Ал эми үлүштүк инвестициялык фонддор төмөнкүлөргө бөлүнөт:

- үлүштөрдүн ээлеринин талабы боюнча өзү эмиссиялаган инвестициялык үлүштөрдү сатып алууга милдеттүү инвестициялык фонддор;

- интервалдык инвестициялык фонддор, алардын инвестициялык үлүштөрү аларды ээлерине мурдатан макулдашылган мөөнөттө, бирок жылына бир жолудан кем эмес алардын наркын төлөп берүүнү башкаруучу компаниядан талап кылуу укугун берет.

Инвестициялык фонддун аталышы төмөндөгүлөрдү камтууга тийиш:

1. Инвестициялык фонддун аталышы анын түрүнө ылайык келүүгө тийиш. Инвестициялык фонддун аталышында милдеттенменин түрүнө жараша:

- инвестициялык фонд өзү эмиссиялаган акцияларды сатып алуу милдеттүү экендигин, интервал-

дуу же өзү эмиссиялаган акцияларды сатып алууга милдеттүү эмес экендигин көрсөтүү менен "акционердик инвестициялык фонд" деген сөздөр;

- инвестициялык фонд өзү эмиссиялаган акцияларды сатып алуу милдеттүү экендигин же интервалдуу экендигин көрсөтүү менен "үлүштүк инвестициялык фонд" деген сөздөр сөзсүз болууга тийиш.

2. КРнын «инвестициялык фонддор жөнүндө мыйзамынын жоболоруна ылайык акционердик инвестициялык фонд деп таанылбаган юридикалык жактар өздөрүнүн аталыштарында "инвестициялык фонд" деген аталышты колдонууга укуксуз болушат.

Үлүштүк инвестициялык фонддун башкаруучу компаниясын кошпогондо, бир да адам "үлүштүк инвестициялык фонд" деген сөздөрдү каалаган айкалышта пайдалануу менен акча каражаттарын жана бөлөк мүлктү тартууга укугу жок. Мындан сырткары үлүштүк инвестициялык фонддорду түзүү жана каттоо төмөнкүдөй тартипте жүргүзүлөт:

1. Үлүштүк инвестициялык фонд Кыргыз Республикасынын жарандык мыйзамдарына ылайык юридикалык жакты түзбөстөн инвестициялык активдерди ишенимдүү башкаруу боюнча келишимдин негизинде түзүлөт.

2. Үлүштүк инвестициялык фонд башкаруучу компания тарабынан үлүштүк инвестициялык фонддун эрежелери Баалуу кагаздардын рыногу боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик органда катталган учурдан баштап түзүлдү деп эсептелинет.

3. Үлүштүк инвестициялык фонддун эрежелерин каттоонун милдеттүү шарттары:

- башкаруучу компанияда тийиштүү лицензиянын болушу;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен типтүү келишимге ылайык адистешкен депозитарий менен жана адистештирилген каттоочу жана көз карандысыз аудитор менен келишимдер түзүү.

4. Үлүштүк инвестициялык фонддун эрежелерин каттоонун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан жөнгө салынат.

Инвестициялык үлүш энчилүү баалуу кагаз болуп саналат, ал төмөндөгүлөрдү ырастайт:

үлүштүк инвестициялык фондду түзүүчү мүлккө болгон менчик укугуна анын ээсинин үлүшүн;

анын ээсинин укугун;

- аны инвестициялык фондго кайтарып берүүгө, бул үчүн таза активдердин наркынын жайгаштырылган инвестициялык үлүштөрүнүн жалпы санына катышы катары аныктала турган өлчөмдөгү акчалай түрүндө төлөнгөн сумманы алууга;

- башкаруучу компаниядан үлүштүк инвестициялык фондду ойдогудай ишенимдүү башкарууну талап кылууга;

- үлүштүк инвестициялык фонддун жана анын башкаруучу компаниясынын иши менен байланышкан маалыматтарды алууга.

Үлүштүк инвестициялык фонддун иши инвестициялык фонддун эрежелери үлүштүк инвестициялык фондду башкаруучу компания бекитүүчү менен жөнгө салынат.

- үлүштүк инвестициялык фонддун түрү;

- компанияны башкаруучунун фирмалык аталышы, турган орду, уюштуруу-укуктук формасы, тиешелүү лицензияны алган күн жана лицензиясынын номери;

- үлүштүк инвестициялык фонддун эрежелеринин ажыралгыс бөлүгү болуп саналган, инвестициялык декларацияда баяндалган ишке ашырылып жаткан инвестициялардын багыттары;

- инвестициялык фондду башкаруучу компаниянын укуктары жана милдеттери;

- инвестициялык фонддун таза активдеринин наркын аныктоонун тартиби;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтү белгилеген башка маалыматтар көрсөтүлүүгө тийиш.

Үлүштүк инвестициялык фонддун эрежелери баалуу кагаздар рыногу боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан катталууга тийиш. Акционердик инвестициялык фонддор жана үлүштүк инвестициялык фонддор инвестициялык ишаракеттердин баарын жүзөгө ашырат.

Демек, инвестициялык ишмердүүлүктү өнүктүрүүдө инвестициялык фонддордун орду чоң жана жооптуу деп айтууга толук мүмкүн.

Укуктук ченемдик актылар:

1. Кыргыз Республикасынын «Инвестициялык фонддор жөнүндө» мыйзамы (2012-жылдын 10-октябрындагы №170 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык).

2. Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасында инвестициялар жөнүндө» мыйзамы (2015-жылдын 13-февралындагы №32 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык).

Адабияттар:

1. Гушин В.В., Овчинников А.А. «Инвестиционное право» Москва 2006.
2. Гушин В.В. «Корпоративное право» Москва 2006.
3. Мусакожоев Ш. «Экономика» энциклопедиялык окуу куралы. Бишкек 2003-ж.
4. Раманкулов К.С., Орозалиева А.А. «Предпринимательское (хозяйственное) право» Бишкек 2003.

Рецензент: к ю.н., доцент Орозов Ж.Ж.